

Skraćeni tekst za medije:

Stanari ulica Kraljice Natalije i Lomine, dana 31.10.2025 godine podneli su inicijativu Ustavnom sudu Republike Srbije zbog izmena Prostornog plana za „Beograd na vodi“, kojima se predviđa rušenje postojećih zgrada radi formiranja „novog parka“.

Takvim planom direktno se ugrožavaju ustavna prava na dom i imovinu, garantovana Evropskom konvencijom o ljudskim pravima (član 8 i član 1 Protokola br. 1).

U inicijativi se posebno ukazuje na praksu Evropskog suda za ljudska prava, prema kojoj se svako zadiranje u pravo na dom mora temeljiti na stvarnom javnom interesu i biti proporcionalno cilju.

Iako se rušenje pravda izgradnjom tunela, plan jasno pokazuje da trasa tunela prolazi dublje i da TBM tehnologija omogućava izvođenje radova bez rušenja ovih objekata.

Stanari traže privremenu meru da se obustave iseljenja i rušenja dok Sud ne oceni ustavnost ovakvog postupanja.

Najvažnije tačke Inicijative za ocenu ustavnosti i zakonitosti Uredbe o izmenama i dopunama Prostornog plana za projekat "Beograd na vodi" su:

I. Osporeni akt i podnosioci:

- Osporeni akt: Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o utvrđivanju Prostornog plana područja posebne namene uređenja dela priobalja grada Beograda – područje priobalja reke Save za projekat „Beograd na vodi“ („Službeni glasnik RS“, broj 86/2025 od 6. oktobra 2025. godine).
- Podnosioci: Stambene zajednice, verske organizacije i pojedinačna fizička lica iz Bloka 50 (K.O. Savski venac, ulica Kraljice Natalije i Lomina), čije su zgrade predviđene za rušenje.
- Neposredna ugroženost: Osporenim izmenama Plana predviđeno je rušenje stambenih zgrada i preuzimanje parcela radi stvaranja nove zelene površine (Blok 50) u okviru projekta „Beograd na vodi“, što predstavlja pretnju po pravo svojine i pravo na dom.

II. Razlozi neustavnosti, nezakonitosti i nesaglasnosti sa međunarodnim ugovorom:

Povreda prava svojine i mirnog uživanja imovine (čl. 58. Ustava i čl. 1. Protokola 1 uz EKLJP):

- Nepostojanje suštinskog javnog interesa: Tvrdi se da je projekat prvenstveno privatnog komercijalnog karaktera, a ne izgradnja javne infrastrukture od opšteg dobra. Proglašavanje javnog interesa predstavlja zloupotrebu, jer eksproprijacija ne sme da služi privatnom profitu.
- Nepravična naknada: Postoji osnovan strah da naknada za imovinu neće biti pravična i neće uključiti povećanje cene koje proizilazi iz realizacije investicije, što je u suprotnosti sa ustavnim i međunarodnim standardima (pozivanje na slučaj Volchkova u Mironov protiv Rusije).

Povreda prava na dom i privatni život (čl. 8. EKLJP):

- Nesrazmernost mere: Rušenje domova predstavlja drastično mešanje u pravo na dom. Pravini okvir Srbije ne omogućava stanarima da u sudskom postupku ospore proporcionalnost (srazmernost) iseljenja i rušenja u odnosu na njihove lične okolnosti (pozivanje na slučajeve Ivanova u Cherkezov protiv Bugarske i McSapp protiv Ujedinjenog Kraljevstva).

Nesaglasnost sa Zakonom o eksproprijaciji i Zakonom o planiranju i izgradnji:

- Zaobilaženje zakona o eksproprijaciji: Pristup kolektivne eksproprijacije za privatni komercijalni projekat, utvrđen putem „leks specijalisa“, protivan je opštem Zakonu o eksproprijaciji.
- Proceduralni propusti (javni uvid): Primedbe stanara su odbijene bez adekvatnog obrazloženja, a izveštaj o obavljenom javnom uvidu nije učinjen dostupnim javnosti, čime je narušeno načelo transparentnosti i efektivnog učešća javnosti (čl. 50. ZPI).

Tehničko-pravni argumenti:

- Mogućnost očuvanja objekata: Podnosioci tvrde da rušenje nije neophodno jer savremene metode izgradnje tunela (npr. TBM tehnologija), koja je predviđena u nacrtu novog Plana detaljne regulacije za tunnelsku vezu, omogućavaju izvođenje radova bez rušenja površinskih objekata u Bloku 50.

Narušavanje javne namene i zaštite kulturnog dobra:

- Izgradnja restorana u Parku Terazijaska terasa (P5/Blok 49): Plan dopušta izgradnju ugostiteljskog objekta (restorana) na čak 20% površine javnog parka „Terazijaska terasa“, koji je zaštićen kao deo prostorne kulturno-istorijske celine, što je u suprotnosti sa Zakonom o javnoj svojini i Zakonom o zaštiti kulturnih dobara.

III. Predlog privremene mere:

Predlaže se da Ustavni sud donese rešenje o obustavi izvršenja svih pojedinačnih akata (prinudno iseljenje, rušenje, eksproprijacija, izdavanje građevinskih dozvola) koji proizilaze iz osporenog Plana, do okončanja postupka ocene ustavnosti, radi sprečavanja nenadoknadive štete.